



Tak for invitationen.

Historien er om en dansk bondefangers udnyttelse af arbejdsløshed, eventyrlyst, klassekampsstemning og hvid-russisk desperation.

Billedet viser danske frivillige på vej til Murmansk fra Bergen omkring jul 1919 i deres nyudleverede engelske uniformer fra de efterladte depoter.

# Victor Anton Palludan



- Victor Anton Paludan Thomsen blev født 1892 af en enke Hansigne Paludan som uægte barn 1-2 år efter hendes ægtemands død.
- Realeksamen fra Efterslægtens Skole.
- Kornetskole 1909-10 med Richard Borgelin, som Niels Jensen har skrevet om, og Alex Thaarup, der senere meldte sig som frivillig til Nordruslandskorpset.
- Forsøger at komme på Hærens Officersskole i 1913, hvilket mislykkedes.
- Periodisk tjeneste, nu som sekondløjtnant af reserven, fra august 1914 efteråret 1917.
- Dårlig tjenestemoral, uansvarlig låntagning samt pigesjov med bl.a. mindreårige gør, at hans bataljon arresterer ham for at foretage undersøgelse af hans forhold.
- Ender efter selvmordsforsøg på, at han bliver erklæret periodevis sindssyg, uegnet til tjeneste og degraderet til kornet.
- I begyndelsen af 1919 rekrutterer han med fynske velhaverpenge et lille frivilligkorps og rejser til Estland. Han bliver sendt til Narvafronten for at slutte sig til Svenska Kåret. Han overlader kommandoen over "Rekylkorpsen" til løjtnant Dam. Ved ankomsten til den svenske korps i mytteri, hvilket udvikler sig til henrettelse af en svensk frivillig for desertation. Palludan er fraværende og udnytter situationen til at blive sendt til Stockholm med estiske penge for at rekruttere til et omorganiseret "Skandinavisk Korps". Pengene bruges uden virkning og Palludan rejser tilbage til Estland for at få flere, men esterne opløser korpset, sender ham hjem med sine frivillige og giver ham indrejseforbud som bedrager.



- 28.8.1919 telegraferer lederen af den nordrussiske regions regering, general Evgenij Miller, til militærattachéen i København. Situationen er kritisk på grund af den hurtige britiske tilbagetrækning af styrker. Ikke mindst mangler der sikringsstyrker i Arkhangelsk til at kontrollere kriminelle og bolsjeviske elementer i byen. Man forsøger dog også at få en serbisk bataljon flyttet fra Murmansk til Arkhangelsk for at afhjælpe situationen.
- Miller sender general Marusjevskij til København.
- Palludan afventede hjemkomsten af DBAC i begyndelsen af september for at rekruttere til en Skandinavisk Legion til Narva-Petrogradfronten, da han af Pototskij bliver gjort opmærksom på den nye mulighed.
- Nordruslandsmuligheden omgår også esternes indrejseforbud, der hindrer, at han kan nå Petrogradfronten.
- Under forhandlinger med Pototskij og Marusjevskij godkendes det 23-29.9.1919, at Palludan kan rekruttere et dansk-svensk korps på 500 mand, og at han straks skal rejse til Nordrusland med den første del på 30 mand og selv rejse til Arkhangelsk for at aftale nærmere.
- Midt i oktober rejser Palludan med de første små 30, der i meget høj grad er fundet blandt DBAC-veteraner. En tilsvarende gruppe rekrutteres under ledelse af hans bror Peter Palludan og sendes efter den første.

## Forkommandoets og hovedstyrkens rejser



- Palludans egen og broderens hvervede rejser til Murmansk, hvor de bliver indtil efter Nytår. Palludan rejser videre til Arkhangelsk for at aftale nærmere med Miller.
- Midt i november telegraferer Miller til Pototskij, at de frivillige fra hovedstyrken skal rejse til Bergen for der at møde russiske dampere. Transporten til de første 300 kommer 1.12, transporten til de næste 300 ville følge 15.12.
- Palludan er kommet tilbage i Murmansk, medens transporten forberedes, og tegner her de nytrykte kontrakter med mandskabet. Teksten fremprovokerer tre desertationer.
- De rekrutterede mellem slutningen af oktober og slutningen af december rejser fra slutningen af november til lige før jul. Man ankommer til Murmansk lige efter Nytår. Medens officererne læser og hygger sig holdes de frivillige i gang med gymastik
- Her afløses forkommandoet i Murmansk af et "Vagtdetachment" på op mod 90 mand. Forkommandoet integreres i den del af styrken, der rejser med isbryder videre til Arkhangelsk.
- Vagtdetachmentet rammes af dårlig ledelse og disciplin og rammes hårdt af sygdom.
- Styrken i Arkhangelsk organiseres i et sikringskompagni under kommando af premierløjtnant Svend Bjørke, korpsets eneste professionelle officer, samt en maskingeværskole. Begge har et betydeligt antal DBAC-veteraner. Bjørkes kompagni får ansvaret for beskyttelsen af Millers regering, og han indleder en intensiv uddannelse af styrken.

## Sammenbruddet i Arkhangelsk 18-19.2.1920



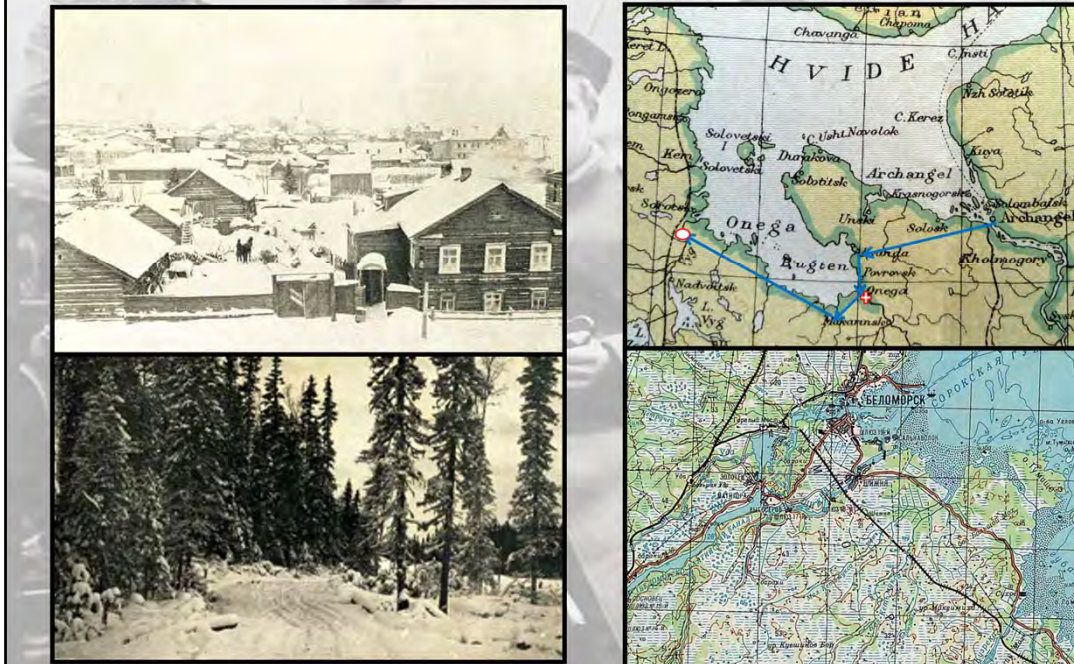
- I løbet af det sene efterår 1919 følger den britiske premierminister tilbagetrækningen op med fredsfølere til bolsjevikkerne samtidig med, at den indre situation i Nordrusland hurtigt bliver værre både politisk og militært. Militært er problemet først og fremmest mytterier og desertation fra hvid til rød side.
- Bjørkes kompagni er indkvarteret i "Danserkasernen" th og bevogter regeringsbygningen i midten.
- 18.2 er situationen blevet uholdbar i Arkhangelsk, og Miller beslutter at evakuere flest muligt der ønsker dette ad søvejen.
- Om morgenen 19.2 sikrer det danske kompagni evakueringen af regeringen samt militære og borgelige civile flygtninge gennem byen til den bevæbnede isbryder Kozma Minin og den ligeledes bevæbnede jagt Jaroslavna. Herunder tager de en middeltung britisk Whippet-kampvogn i brug som briterne har efterladt. Efter anvendelse sænkes i floden gennem isen, hvorfra sovjetstyrkerne senere bjerger vognen.
- På vej ud gennem isen er man i kamp med bolsjevikiske styrker på land samt med en anden bevæbnet isbryder, som bolsjevikkerne kontrollerede.
- Undervejs med Hvidehavet tages flygtningen fra isen med dansk hjælp, og korporal Hundevad udnævnes senere til officer for sin indsats.
- Jaroslavna må efterlades i isen og isbryderen må pakket med flygtninge som sild i en tønne fortsætte alene, indtil man i åbent vand møde et andet skib, som kan tage folk om bord.

## Magtskiftet i Murmansk 21.2.1920



- Det danske vagtdetachment i Murmansk er beskæftiget med at bevogte røde krigsfanger.
- 21.2 skrifter hovedparten af de hvide tropper side efter nyheden om Millers flugt, og der bliver kamp mellem de nu røde tropper og de resterende hvide, de danske og belgiske frivillige, der lige er ankommet med skib til havnen.
- En håndfuld danskere slipper væk i kaos og når senere via den norske grænse hjem, 2-3 bliver dræbt medens langt hovedparten af den ekstremt dårligt førte danske styrke tages til fange.
- Allerede før sammenbruddet har styrken haft døde på grund af sygdom og vådeskud, og har mistet folk gennem desertation.
- Alle døde begraves i den engelske del af den lokale kirkegård.
- Før fangerne nogle uger senere flyttes til mere sikker internering lykkes det op mod halvdelen at flygte som enkeltpersoner samt i to mindre en meget stor gruppe. Alle gruppeflugtforsøgene mislykkes og fangerne sendes til fængsel i Moskva, en håndfuld af disse med en straf for at have stjålet fra den samiske lokalbefolkning.
- Senere sendes også de ikke-flygtede til internering i Moskva.

## Flugt, træning 26.2 og overgivelse på tundraen 29.2.1920



- 18.2 melder ca. 20 mand fra korporals- og maskingeværstyrken sig frivilligt til at følge et blandet russisk regiment over tundraen mod Finland og Norge. Styrken indeholder også militære flygtninge, som der ikke var plads til på skibene.
- Holdet organiseres som en maskingeværdeling med fire Lewis-maskingeværer, der fordeles på seks slæder med trojka-forspand. Delingen føres af en russisk rytterofficer.
- På den første del af turen indtil Onega har man tid til at henrette bolsjevik-sympatisører i fiskerbyer ved Hvidehavet, og flere flygtninge fra denne by slutter sig til styrken.
- Man bliver imidlertid forfulgt af bolsjevikiske ryttere, og 26.2 bliver et slædehold med fire danskere og den russiske officer overfaldet på østsiden af Onegafloden. Russeren og tre danskere dræbes og kun én slipper væk og kommer senere hjem.
- Resten fortsætter men må overgive sig sammen med den tilbageværende del af det russiske regiment sydvest for Soroki (nu Belomorsk) og sendes som fanger mod syd af Murmansk-jernbanen. De lykkedes dog to at slippe væk.
- Fangerne sendes som folkene fra Murmansk-flugtforsøgene via mellemstationer til Murmansk.

# Hjemkomsten og dansk udenrigspolitik



- De heldige fra Arkhangelsk, der kom med isbryderen, når via Tromsø og et kort norsk karantæneophold ved Trondhjem hjem allerede i marts 1920.
- Det gode halve dusin frivillige, der blev efterladt i Arkhangelsk på lazarettet eller af andre årsager, måtte for flertallets vedkommende opleve internering i Moskva før de kom hjem i september.
- Den senere sovjetiske udenrigsminister, Maxim Litvinov, var efter britisk pres i København for at forhandle om udveksling af allierede med russiske krigsfanger. Danmark ønskede ham ud af landet hurtigst muligt, men de mange danske fanger fra Nordruslandskorpset kunne han nu tvinge den danske regering til et de facto-samarbejde, idet dette dog kunne "pakkes ind" i Litvinovs rolle som russisk Røde Kors-leder.
- Dansk Røde Kors-lederen, lægen Camillo Martiny, kunne nu få lov til at rejse til Moskva for både og få engelske og danske civile ud af Rusland og få de frivillige hjem.
- Martiny fandt de frivillige, der allerede var i Moskva – primært de tilfangetagne fra Soroki og folkene fra flugtforsøgene fra Murmansk – i Butirkafængslet i byen, og bortset fra de tyveristraffede fik han dem flyttet til internering i et tidligere kloster i byen.
- Grupperne af tidligere fangne frivillige nåede hjem sammen med større grupper af civile evakuerede fra Rusland.
- De menige fra Murmansk flugtforsøgene, som ikke var straffede for tyveri, nåede hjem i en første gruppe tidligt i juni 1920.
- Maskingeværfolkene fra Soroki og befalingsmændene fra den sidste Murmansk-flugt kom hjem med næste gruppe tidligt i juli.
- De tyveri-straffede fra Murmansk nåede Danmark midt i august. På dette tidspunkt



havde bolsjevikkerne fået transporteret de nu raske efterladte fra Arkhangelsk først til Petrograd og så til Moskva, hvor også de ikke-flygtede fra Murmansk blev placeret.

- Disse sidste godt 40 fanger nåede Danmark i tre grupper, to i september og den sidste gruppe på seks den 10. november.
- *Bortset fra forvaltningen Nordruslandskorpsets afvikling og efterfølgende forsøg på at presse penge ud af Pototskij og Miller fra bl.a. Palludans side sluttede historien her og kunne derefter glemmes.*



**Spørgsmål?**

